

Средно училище „Отец Паисий”
гр. Мадан, обл. Смолян, общ. Мадан, ул. ” Паисий Хилендарски” № 11
тел./факс 0308/2 20 33

УТВЪРДИЛ
/ШИНКА ХАДЖИЕВА/ обл. Смолян
ДИРЕКТОР НА СУ „ОТЕЦ ПАИСИЙ”
ГРАД МАДАН

МЕХАНИЗЪМ

ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ В
СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В
СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ” ГРАД МАДАН

ЗА УЧЕБНАТА 2023/2024 ГОДИНА

Създаден на основание Заповед № РД-09-5906 от 28.12.2017г. на МОН, чрез която са утвърдени Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, Алгоритъм за прилагане на механизма и приложенията към него.

Настоящият Механизъм е разгледан на заседание на Педагогическия съвет с Протокол №9 /14.09.2023г. и е утвърден със Заповед №2070 /14.09.2023г. на Директора на СУ „Отец Паисий” град Мадан

ВЪВЕДЕНИЕ И ЦЕЛ НА НАСТОЯЩИЯ ДОКУМЕНТ:

Настоящият документ е изготвен от работна група в Министерството на образованието и науката с участието на представители на Министерство на труда и социалната политика, Агенция за социално подпомагане, държавна агенция за закрила на детето, Национална мрежа за децата, Фондация „Асоциация Анимус“, Асоциация „Родители“, Сдружение „Дете и пространство“ и УНИЦЕФ България.

Документът има за цел да очертае рамките на единен механизъм за превенция и интервенция на насилието и тормоза, който да подпомогне институциите в предучилищното и училищното образование в техните усилия за създаване на сигурна образователна среда.

I. ИЗМЕРЕНИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Какво е насилието?

В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие“, дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето:

„**Насилие**“ над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

„**Физическо насилие**“ е причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.

„**Психическо насилие**“ са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда.

„**Сексуално насилие**“ е използването на дете за сексуално задоволяване. Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на Световна здравна организация е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие или които са в нарушение на законите или на социалните табу на обществото.

„**Пренебрегване**“ е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

Какво е тормоз?

Тормозът е специфичен вид насилие сред децата и е сред най-неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. Но не всеки акт на насилие е тормоз. Тормозът между връстници е групов феномен. Случаите на тормоз се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни. Професор д-р Дан Олвеус определя тормоза като „повтарящи се във времето негативни действия от страна на един или повече ученици, когато някой умишлено причинява или опитва да причини травма или дискомфорт на друго дете чрез физически контакт, чрез думи или по друг начин.

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- **Физически тормоз**-блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение.
- **Вербален тормоз**-подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди.
- **Психичен тормоз**-подмятане, подигравки, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражби и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене.
- **Социален тормоз**-избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.
- **Сексуален тормоз**-представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща, унижителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападение и насилие.
- **Виртуален тормоз**- обидни, заплашителни и подигравателни текстове съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook; разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават; снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

II. ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ

1. ПРИНЦИПИ, ЦЕННОСТИ, ФИЛОСОФИЯ

Институциите в системата на предучилищното и училищното образование по чл. 2, ал. 3 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) самостоятелно разработват и прилагат цялостни политики за:

1.1 подкрепа за личностно развитие на детето и ученика;

1.2. Изграждане на позитивен организационен;

1.3. Утвърждаване на позитивна политика;

1.4. Развитие на училищната общност

Превенцията и интервенцията на насилието и тормоза в системата на предучилищното и училищното образование са неизменна част от тези политики

Политиката за превенция и интервенция на насилието и тормоза се основава на споделени ценности, философия, норми, правила и традиции за участие и взаимодействие на директора, педагогическия и непедагогическия персонал, родителите, децата и учениците в изграждането на сигурна среда.

Училищната политика се реализира на равнище клас и на равнище училище, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция (реакция).

Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието.

Интервенциите включват действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на тормоз, като се отчитат индивидуалните потребности на всяко дете, въввлечено пряко или косвено в ситуацията, и се прилага принципа на най-добрия интерес на детето. В по-голямата си част интервенциите включват отговора на училището при възникнали ситуации на тормоз.

Основни цели на политиката за превенция са:

- Създаване на позитивна култура и климат в училището;
- Повишаване на осведомеността на всички участници във възпитателно-образователния процес относно същността, влиянието и последствията от тормоза в училище;

- Превантивна работа с класа/тренинги, семинари,беседи/, при която учениците да се запознаят с различните форми на насилие и тормоз, да се възпита толерантност към различията, етика на взаимоотношенията, ненасилствено решаване на конфликти;
- Разработване и прилагане на система за интервенция чрез правила и процедури във връзка с всяка една проява на насилие и тормоз в училище;
- Предоставяне на подкрепа за пострадалите от насилие и тормоз, както и за останалите участници, въввлечени в ситуация на тормоз и насилие;
- Прилагане на система от дежурства , с цел обхващане на всички „горещи точки“ за ситуации на тормоз и насилие;
- Партньорство с родителите.

2..Разработване на система от мерки за реализиране на сигурна образователна среда.

2.1.Създаване на Координационен съвет със заповед на Директора на СУ „Отец Паисий“ град Мадан;

2.2.Оценка на ситуацията.

2.3.Изготвяне на план за работа на УКС за справяне с тормоза и насилието в СУ „Отец Паисий“ град Мадан;

2.4.Актуализиране на Етичен кодекс на училищната общност;

2.5.Създаване на Единни училищни правила;

2.6.Запознаване на цялата училищна общност с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза в училище;

2.7.Подобряване на системата за дежурства с оглед недопускане на насилие и тормоз в училище;

2.8.Повишаване на квалификацията на педагогическия персонал в СУ „Отец Паисий“ град Мадан по отношение на превенцията и интервенцията на тормоза в СУ „Отец Паисий“ град Мадан;

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАВНИЩЕ КЛАС

- Учениците и учителят създават **правила за поведение** в клас;
- Обучителни дейности на класа вкл. тренинги, семинари и др. с класа, в които водеща роля им класният ръководител и психолога. При работа на равнище клас

се прилагат всички форми на групова дейност, дискусия, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит;

- Използване на подход, ориентиран към децата, създаване на условия за включване в дейностите на децата на Ученическия съвет;
- Провеждане на тренинги и обучения на родители.

ДЕЙНОСТИ ПО ПРЕВЕНЦИЯ НА РАВНИЩЕ ИНСТИТУЦИЯ

- Създаване /актуализация на Етичен кодекс на училищната общност, съгласно ЗПУО, който да включва всички участници в училищното образование.
- Създаване на Единни училищни правила, които да станат част от Правилника за дейността на СУ „Отец Паисий“ град Мадан;
- Запознаване на цялата училищна общност с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза;
- Подобряване на системата от дежурства с оглед недопускане на насилие и тормоз в СУ „Отец Паисий“ град Мадан;
- Повишаване на квалификацията на педагогическия персонал чрез специализирани обучения за справяне и насилието и тормоза.

ДЕЙНОСТИ ПО ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НИВО КЛАС

- Обсъждане между учениците и класния ръководител и психолога с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието върху всички участници и свидетели, последствията, както и възможните реакции;
- Съвместни действия между класния ръководител и психолог и включването на външни специалисти;
- Използване на посредник при решаване на проблема;
- Провеждане на тематична родителска среща.

ДЕЙНОСТИ ПО ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НИВО ИНСТИТУЦИЯ

- Водене на Дневник със случаи и процедури за управление на информацията;
- Инициране на заседание на Координационен съвет за справяне с тормоза за предприемане на по-нататъшни мерки по случая;
- Оценка и анализ на риска при ситуации на насилие и тормоз в СУ „Отец Паисий“ град Мадан;
- Инициране на работа по случай, включително насочване към други служби;

Настоящият документ има характер на задължителен при разработване на цялостни политики и програми, свързани с насилие и тормоз, и при справяне в случаи на насилие и тормоз.

Приложения

Приложение 1: Класификация на формите на насилие и тормоз и предприемане на съответни действия

Приложение 2: Насоки за интервенция

Приложение 3: Кога, кой и къде може да подава сигнал за дете в риск?

Приложение 4: Примерни инструменти за оценка

Приложение 5: Чек – лист за съмнение за наличие на физически насилие върху дете

Чек –лист за съмнение за наличие на емоционално насилие върху дете

Чек-лист за съмнение за наличие на сексуално насилие върху дете

Чек –лист за съмнение за наличие на negliжиране на дете

Председател УК
Дарина Хаджиева
/училищен психолог/

ЧЕК ЛИСТ ЗА СЪМНЕНИЕ ЗА НАЛИЧИЕ НА ФИЗИЧЕСКО НАСИЛИЕ ВЪРХУ ДЕТЕ

Име, презиме и фамилия на детето.....

Възраст.....

Местоживеене.....

Инструкция: Чек-листът се попълва до сумарен бал 3. При достигането на бал 3 е необходимо да се докладва за да започне проверка за наличието на физическо насилие върху детето

№	Индикатор	бал	Няма данни
1	Необясними хематоми (кръвоизливи и кръвонасядания), отоци и подутини (виж схема 1)	3	
2	Необясними изгаряния (особено от цигара, изгаряния с формата на ръкавица, на чорап);	3	
3	Страх да се прибере в къщи;	3	
4	Затруднено ходене, държане на краиците и/или тялото в необичайна поза	2	
5	Необясними счупвания, ожулвания, разкъсни рани (виж схема 1).	2	
6	Носи покриващи цялото тяло дрехи, независимо от сезона и температурата;	2	
7	При контакт с възрастен детето става неспокойно;	2	
8	Говори за себе си, че е лошо и заслужава наказание;	2	
9	Прекалена отстъпчивост и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;	2	
10	Детето играе агресивно и често наранява връстниците си;	2	
11	Самонараняване;	2	
12	Празно или студено вторачване;	2	
13	Лежи или седи притихнало, изучавайки обкръжението;	1	
14	Следи от хапане;	1	
15	Разстройва се, когато плаче друго дете;	1	
16	Отговаря едносрочно на задаваните въпроси.	1	

Дата .....

Попълнил: .....

.....
фамилия, длъжност и подпис

ЧЕК ЛИСТ ЗА СЪМНЕНИЕ ЗА НАЛИЧИЕ НА НАСИЛИЕ (РИСК ОТ НАСИЛИЕ) ВЪРХУ ДЕТЕ

Име, презиме и фамилия на детето.....
 Възраст..... Местоживеене.....

Инструкция: Чек-листът се попълва „до първи положителен отговор“ т.е. наличието на който и да е от индикаторите, включени в него е основание да се задейства процедура за докладване на дете жертва на насилие или в риск от насилие от вътрешноорганизационната политика по закрила на детето

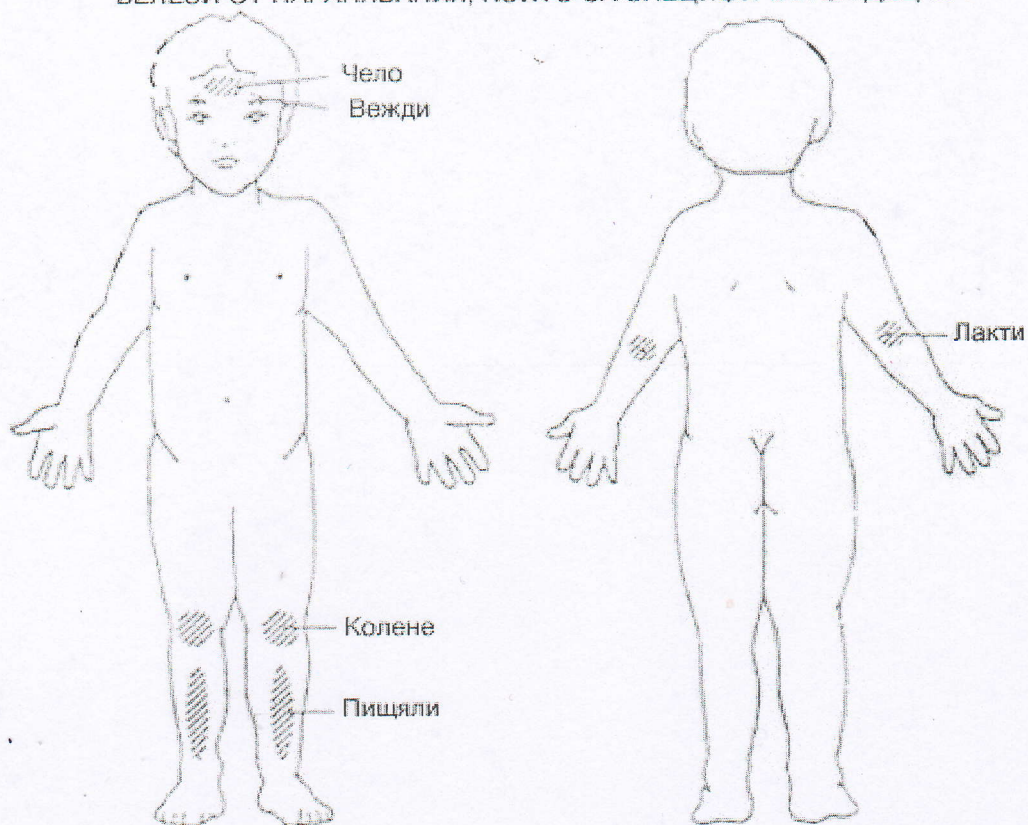
Индикатор	Наличие
Необясними хематоми (кръвоизливи и кръвонасядания), отоци и подутини	
Необясними изгаряния (особено от цигара, изгаряния с формата на ръкавица, на чорап);	
Страх да се прибере в къщи;	
Продължителен период на нарушения на съня (детето идва сънливо);	
Агресивно поведение или поведение, насочено към привличане на внимание напр. упорито непослушание, умишлено цапане, подмокряне, агресивност към други деца	
Детето рязко се променя става затворено и изолирано, отказва контакти с други деца и отбягва възрастните	
Прояви на отклоняващо се поведение	
Хематоми или кървене от външните гениталии;	
Скъсано или изцапано с кръв бельо;	
Болка или сърбеж в гениталната област;	
Затруднено ходене или седене;	
Детето живее само или без възрастен	
Занижена хигиена – мръсни нокти, сплъстена коса	
Липса на контрол от страна на възрастен	
Повишена тревожност при контакт с възрастни;	
Силно изразена пасивност, ниска самооценка или липса на емоции;	
Автоагресивност (всички форми – от опит за самоубийство, през самонараняване, до унищожаване на собствени дрехи, книги, играчки и пр.);	
Продължителен период на влошено здравословно състояние;	
Употреба на алкохол и наркотици.	

Дата .....

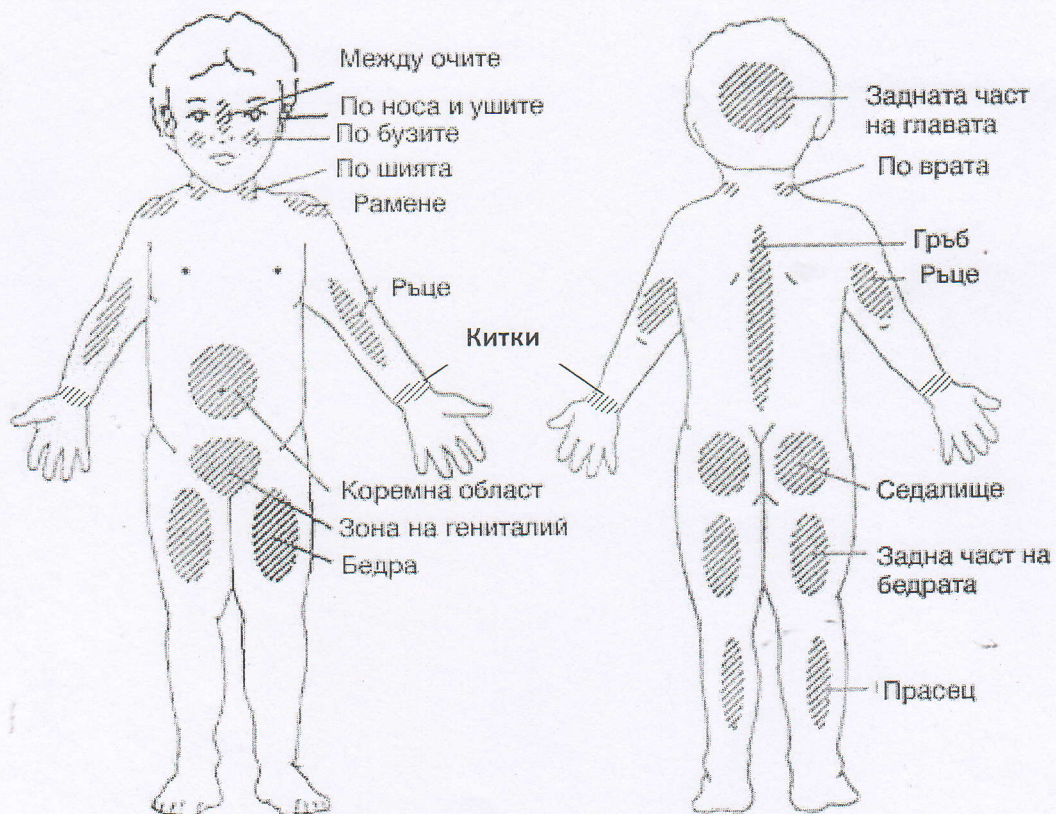
Попълнил: .....

.....
 фамилия, длъжност и подпис

БЕЛЕЗИ ОТ НАРАНЯВАНИЯ, КОИТО СА СПЕЦИФИЧНИ ЗА ДЕЦАТА

БЕЛЕЗИ ОТ НАРАНЯВАНИЯ, ПРОИЗХОДА НА КОИТО ТРЯБВА ДА СЕ ИЗСЛЕДВА

Забележка: Приложената схема работи добре за деца до 10 годишна възраст.

ЧЕК ЛИСТ ЗА СЪМНЕНИЕ ЗА НАЛИЧИЕ НА ЕМОЦИОНАЛНО НАСИЛИЕ ВЪРХУ ДЕТЕ

Име, презиме и фамилия на детето.....
 Възраст..... Местоживеене.....

Инструкция: Чек-листът се попълва до сумарен бал 3. При достигането на бал 3 използвайте скалата на Холмс-Рае за да прецените дали има стресогенно събитие в рамките на последните 6 месеца. Ако има такова изискайте оценка от детски психолог. Ако няма е необходимо да се докладва за да започне проверка за наличието на емоционално насилие върху детето.

№	Индикатор	Бал	Няма данни
1	Нарушения на съня – лоши сънища, трудно заспиване, будения през нощта - за последните седем дни	3	
2	Агресивно поведение или поведение, насочено към привличане на внимание напр. упорито непослушание, умишлено цапане, подмокряне, агресивност към други деца	3	
3	Детето внезапно става затворено и изолирано, отказва контакти с други деца и отбягва възрастните	3	
4	Прояви на отклоняващо се поведение	3	
5	Самонараняване	2	
6	Злоупотреба с алкохол или наркотици	2	
7	Бягане или криене	2	
8	Внезапно настъпили разстройства на речта – заекване, детето не говори и др.	2	
9	Влошаване на здравословното състояние	2	
10	Неучастие в заниманията – намален интерес към игрите и занятията	2	
11	Смучене на пръсти, поклащане	2	
12	Изоставане във физическото развитие	2	
13	Значителна промяна на апетита – количество на храна, разнообразие на храна, честота на хранене за последните седем дни	2	
14	Значителна промяна в теглото (в сравнение с 10-15 дни по-рано)	2	
15	Детето настоява да носи постоянно костюм на герой – Батман, Супермен и др.	1	

Дата .....

Попълнил: .....

.....
фамилия, длъжност и подпис

Скала на Холмс-Рае за стресогенни събития през последните 6 месеца

Житейско събитие	Влияние (стрес стойност)
Брак	95
Бременност без сключен брак	100
Смърт на родител	100
Придобита видима деформация (увреждане)	80
Развод на родителите	90
Бащинство при бременност без сключен брак	70
Присъда на родител за повече от една година	70
Фактическа раздяла на родителите	69
Смърт на брат или сестра	68
Промяна в одобрението, приемането от страна на връстници	67
Бременност на непълнолетна сестра	64
Откриване, че си бил осиновен	63
Следващ брак на родителя	63
Смърт на близък приятел	63
Наличие на видима деформация (увреждане) по рождение	62
Сериозно заболяване, изискващо хоспитализация	58
Повтаряне на клас в училище	56
Неучастие в извън училищни дейности	55
Хоспитализация на родител	55
Престой в затвора на родител за над 30 дни	53
Скъсване с интимен приятел/приятелка	53
Първа интимна среща	51
Временно отстраняване от училище	50
Да се забърка с алкохол или наркотици	50
Раждане на брат или сестра	50
Повишаване на скандалите между родителите	47
Родител изгубил работата си	46
Забележително лично постижение	46
Промяна във финансовият статус на родителите	45
Прием в желаното училище	43
Начало на гимназиален етап (8-9 клас)	42
Хоспитализация на брат или сестра	41
Повишено отсъствие на родителите от дома	38
Брат или сестра напускат дома	37
Поява на трети възрастен в семейството	34
Приемането за пълноправен член на църквата	31
Намаляване на скандалите между родителите	27
Намаляване на споровете с родителите	26
Майката или бащата започват работа	26

ЧЕК ЛИСТ ЗА СЪМНЕНИЕ ЗА НАЛИЧИЕ НА СЕКСУАЛНО НАСИЛИЕ ВЪРХУ ДЕТЕ

Име, презиме и фамилия на детето.....

Възраст.....

Местоживееене.....

Инструкция: Чек-листът се попълва до сумарен бал 3. При достигането на бал 3 е необходимо да се докладва за да започне проверка за наличието на сексуално насилие върху детето.

№	Индикатор	Бал	Няма данни
1	Хематоми или кървене от външните гениталии;	3	
2	Скъсано или изцапано с кръв бельо;	3	
3	Болка или сърбеж в гениталната област;	3	
4	Затруднено ходене или седене;	3	
5	Отбягване на физически контакт;	2	
6	Затвореност или постоянна депресия;	2	
7	Натрапливост за замърсеност – често и безпричинно миене и къпане или пък обратно – отбягване на банята	2	
8	Бременност	2	
9	Повишена тревожност, проявяваща се от определени хора, места или събития;	2	
10	Самонараняване и опити за самоубийство;	2	
11	Сексуални теми в детското творчество – рисунки, текстове и др.;	2	
12	Съблазняващо поведение (по отношение на възрастни);	2	
13	Хистерично поведение – висока раздразнителност, неадекватни емоции, силни емоционални реакции до хистерични припадъци;	2	
14	Полово предавани болести;	2	
15	Ранни знания и интереси към секса, в това число за сексуалната активност на възрастните;	2	
16	Внезапна поява на поведенчески проблеми	2	
17	Злоупотреба с други деца като се използва принуда, заплахи, подкуп или манипулации.	2	
18	Фокусиране върху сексуални теми, при ограничаване на други интереси и дейности	2	
19	Необичайна липса на проява на емоции	2	
20	Психосоматични симптоми – болки в стомаха, главоболие, разстройства на съня и апетита.	2	
21	Енкопреза (изпускане по голяма нужда) или енуреза (изпускане по малка нужда);	2	
22	Внезапно настъпили затруднения в училище	2	
23	Опити за допир до гениталиите на възрастни, деца или животни;	2	
24	Ниско самочувствие, липса на увереност	2	
25	Нарушения на съня	2	
26	Злоупотреба с алкохол и наркотици	2	
27	Чести уринарни инфекции;	1	
28	Сексуално предизвикателно облекло	1	
29	Рязка промяна в телесното тегло;	1	
30	Затруднено ходене по малка или голяма нужда	1	
31	Лоши взаимоотношения с връстниците;	1	
32	Разстройства на хранителното поведение	1	

Дата .....

Попълнил: .....

.....
фамилия, длъжност и подпис

ЧЕК ЛИСТ ЗА СЪМНЕНИЕ ЗА НАЛИЧИЕ НА НЕГЛИЖИРАНЕ НА ДЕТЕ

Име, презиме и фамилия на детето.....
 Възраст..... Местоживеене.....

Инструкция: Чек-листът се попълва до сумарен бал 3. При достигането на бал 3 е необходимо да се докладва за да започне проверка за наличието на negliжиране на детето.

№	Индикатор	Бал	Няма данни
1	Детето живее само или без възрастен	3	
2	Занижена хигиена – мръсни нокти, сплъстена коса	3	
3	Липса на контрол от страна на възрастен	3	
4	Измършавял, изпит вид	2	
5	Краде храна и/или проси храна от непознати	2	
6	Липса на адекватни медицински грижи	2	
7	Неподходящо за сезона облекло	2	
8	Облекло, което е мръсно или не добре изпрано (почистено)	2	
9	Отпадане от детската градина/училище (без обективни причини)	2	
10	Разрушително поведение	2	
11	Самоунищожително поведение	2	
12	Уморен, отпаднал външен вид	2	
13	Заспиване по време на занятие	1	
14	Постоянно непослушно, неподчиняемо дете	1	
15	Често «отнесено» в мислите си	1	

Дата .....

Попълнил: .....

.....
 фамилия, длъжност и подпис

ХАРАКТЕРНИ СЛЕДИ ОТ ФИЗИЧЕСКО НАСИЛИЕ (УДАРИ) С
ДОМАКИНСКИ ПРЕДМЕТИ

катарама на колан

колан

корда, вѣже

прѣчка/камшик

мухобойка

закчалка

дѣска или шпатула

рѣка/прѣсти

ухапване

тиган

домакинска лопатка

четка за коса

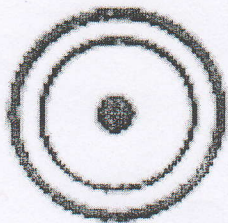

лѣжица

ХАРАКТЕРНИ СЛЕДИ ОТ ФИЗИЧЕСКО НАСИЛИЕ (ИЗГАРЯНЕ) С
ДОМАКИНСКИ ПРЕДМЕТИ

гореща чиния

осветителна крушка

маша

автомобилна
запалка

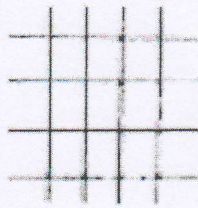
ютия

НОЖ

решетка

цигара

вилница

потапяне в
гореща вода

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

Нива на насилие и тормоз	Отговор на институцията	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
<p>ПЪРВО НИВО - НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛАТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физическо насилие са например: леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, халане, подритване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост. • Форми на психическо насилие са например: омаловажаване, клокарстване, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругаене, клеветене, подигравки, унижение, заплахи, нецензурни/неприлични коментари, измисляне на пръжори, изключване от групи или съвместни дейности, фаворизация/предпочитания, базирани на различие, разпространяване на слухове. • Форми на сексуално насилие са например: показване на неприлични жестове и действия, вербален тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст, съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия. • Форми на кибернасилие са например: обидни колажи, снимки, видеа, коментари, обаждания и изпращане на обидни съобщения (SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи и др.), използване на дискриминативни и обидни етикети, използване 	<p>На първо ниво действията се предприемат от класен ръководител или учител заедно с родител, като се осъществява педагогическа работа – индивидуално, за група деца/ученици или за цялата група/клас.</p> <p>При наличие на щети от материален характер – те се възстановяват.</p> <p>Ако педагогическата работа не дава резултат и насилието се повтаря, поведението се повтаря, последствията са по-сериозни, то тогава следва се да предприемат действия, предписани за ситуации от второ или трето ниво.</p>	<p>Ситуациите от първо ниво не се регистрират в Дневника със случай, защото са първа проява на насилие и не се тълкува като тормоз.</p>	<p>1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.</p> <p>2) Класният ръководител/учителят подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие.</p> <p>3) Уведомяване на родител от класния ръководител/учителя.</p> <p>4) Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците от класния ръководител/учителя.</p> <p>5) Мерки и действия от страна на класен ръководител/учител – намиране на решение, което удовлетворява страните и служи за пример на наблюдателите.</p> <p>6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.</p>

на език на омраза, кражба на профили.	Нива на насилие и тормоз	Отговор на институцията	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
<p>на език на омраза, кражба на профили.</p> <p>Нива на насилие и тормоз</p> <p>ВТОРО НИВО – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВИЛАТА ИЛИ НАСИЛИЕ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ – ТОРМОЗ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: шамаросване, удряне, стъпкване или късане на дрехи, ритане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса. • Форми на психически тормоз са например: изнудване, заплашване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация, подигравки, отправени пред целия клас или група, публично унижение, обиди; интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и игнориране, неприемане, манипулиране и използване. • Форми на сексуален тормоз са например: сексуално докосване, показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуални пози. • Форми на кибертормоз са например: непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с влогове, блогове, форуми, социални мрежи, заснемане и разпространение без разрешение, унизителни за детето снимки/видео, 	<p>На второ ниво действията се предприемат от класен ръководител/учител заедно с психолог или педагогически съветник, председател или представител на координационния съвет и задължително участие на родител, като се уведомява директора.</p> <p>По преценка се подава сигнал до ОЗД и/или полиция.</p> <p>Координационният съвет прави оценка на риска и може да даде становище за инициране на работа по случай.</p> <p>Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на</p>	<p>Ситуацията на тормоз се описва в Дневника със ситуации от свидетеля на случилото се или класния ръководител/учителя.</p> <p>Възстановяване на щети при наличие на такива.</p>	<p>1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.</p> <p>2) Учителят/класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие.</p> <p>Всеки служител, който е станал свидетел на насилието, може да подаде сигнал към ОЗД.</p> <p>3) Учителят/класният ръководител съобщава на Координационния съвет за случая. Прави се оценка на случая и по преценка директорът подава сигнал от името на институцията до ОЗД и/или полицията и се иницира работа по случай.</p> <p>4) Уведомяване на родител.</p> <p>5) Мерки и действия – работа на координационния съвет: анализ на ситуациите от регистъра и предприемане на работа по случая.</p> <p>6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.</p>	

<p>кражба на профил и използване език на омраза.</p>	<p>детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, следва да се уведоми директора, който следва да се обърне към отделите за закрила на детето.</p>		
<p>Нива на насилие и тормоз</p> <p>ТРЕТО НИВО – СИСТЕМНА ЗЛОУПОТРЕБА, КАКТО И СИТУАЦИИ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВА ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ЗА КОЙТО И ДА Е ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В СИТУАЦИЯТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> Форми на физически тормоз са например: сбиване, задушаване, събаряне, причиняване на изгаряния и други наранявания, намушкване с остър предмет, провесване от прозорец или високо място, ограничаване на движението, лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие. Форми на психически тормоз са например: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и вещи, клетви, които накарняват сериозно достойнството, публично унижение, ограничаване на движението, склоняване за употреба на психоактивни вещества, включване в антисоциални групи и организации, 	<p>Отговор на институцията</p> <p>На трето ниво се уведомява незабавно ОЗД и/или органите на полицията. Действията на ниво институцията се предприемат от директора заедно с координационния съвет със задължителното участие на родител и компетентни власти, организации и услуги (центрове за социална работа, здравни центрове, отдел закрила на детето, полиция и др.).</p>	<p>Документиране</p> <p>Ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в Дневника със случаи, като по тях се предприема интензивна работа, включваща всички участници; правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се иницират процедури в съответствие със Закона за закрила на детето, Наредба за</p>	<p>Последователност на процедурите за интервенция</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 2) Учителят/класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Незабавно се уведомява директорът и се подава сигнал към ОЗД и/или органите на полицията. 3) Уведомяване на родител. 4) Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците. 5) Мерки и действия от страна на координационния съвет, интензивна работа по случай, информиране и

<p>изолация, групово измъчване на индивид или група и организиране на банди, последниците от които нанаяват други.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на сексуален тормоз са например: съблазняване от друго дете, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия, блудство, изнасилване, кръвосмешение. • Форми на кибертормоз са например: повторно действие на непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с влогове, блогове, форуми, социални мрежи, профили и лични данни, заснемане без разрешение, заснемане и разпространение на сцени на насилие, разпространение на записи и снимки и видео на детска порнография. 	<p>Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да информира отделите за закрила на детето, центъра за социална работа и/или полицията.</p> <p>При материална щета се съставя Протокол за възстановяване на щетата.</p>	<p>приобщаващото образование, Закона за предучилищното и училищното образование.</p>	<p>насочване към други служби и/или услуги от страна на директора. Ако друга организация или услуга е въввлечена в работата с детето или ученика, институцията установява връзка с тези организации или услуги и синхронизира дейностите.</p> <p>6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.</p>
--	--	--	--

ПРИЛОЖЕНИЕ 2. НАСОКИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ

1. Прекратяване на ситуация на насилие и тормоз.
2. Подход за възстановяване на щетата.
3. Действия при тежък инцидент или при повторна ситуация на насилие или тормоз.
4. Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността.
5. Действия при насилие на дете/ученик срещу член на екипа на институцията.
6. Действията при насилие на възрастен срещу дете/ученик.

Намесата и справянето с конкретни ситуации на тормоз и насилие е част от цялостната политика на институцията срещу насилието. Намесата на възрастните следва внимателно да се обмисли и планира. Тя трябва да бъде последователно прилагана от цялата училищна общност, за да бъде максимално ефективна.

Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между децата, както и поведението, което е неприемливо. Тези ситуации представляват първо ниво от приетата класификация (*Приложение 1*). Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически измерения.

1. Прекратяване на ситуация на насилие и тормоз

Задължение на всеки служител на институцията е да се намеси, за да прекрати ситуация на насилие/тормоз, на която е станал свидетел или за която е получил сигнал (от дете, родител или друг служител от детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено):

- в случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно; когато има опасност за живота на

детето, неговото здраве и физическия интегритет може да се използва разумна физическа сила под формата на избутване, издърпване, задържане на място.

- не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по-късен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е потърпевшо, особено в присъствието на детето, което е нанесло насилието/тормоза и на други деца, защото това може да урони неговото достойнство. Фокусът на интервенцията трябва да бъде насочен към децата – свидетели на насилието, към средата, а не към активните участници и потърпевшите в ситуацията на насилие;
- когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата или да се наложи друга предварително съгласувана мярка.

2. Подход за възстановяване на щетата

Подходът за възстановяване на щетата се основава на принципа, че „всяка щета, нанесена на друг, трябва да бъде възстановена“ и включва съответните действия в тази посока. Важно е преди да се прилага подходът да бъде предварително съгласуван с цялата общност, включително и с децата, и да бъде част от политиката на институцията. Възстановяване на щетата е принцип, който предполага, че хората правят грешки. Грешките следва да бъдат поправени, като същевременно не се налагат наказания. Този принцип подчертава поемането на отговорност за неприемливо поведение и за позитивно решаване на проблема. Възстановяването на щетите успешно може да се прилага за материални и за нематериални щети.

Подходът за възстановяване на щетата изисква време и по-задълбочен разговор с детето, което е извършило насилие, за да му се помогне да разбере какви са последствията от неговата постъпка. Поради тази причина е най-добре този подход да се приложи от учителя/класния ръководител, педагогическия съветник/психолога. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се

действия с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище/детска градина се придържа, а не за да бъде наказан:

- като първа стъпка учителят/класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете;
- ключов момент във възстановяването на щетата е, че учителят/класният ръководител разговаря с детето, а детето само предлага как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово предложение трябва да се съгласи и детето, което е потърпевш от насилието. Този процес се медуира от ангажирания в случая учител/класен ръководител, педагогическия съветник или психолога;
- след изясняване на ситуацията и постигане на договореност, учителят/класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка. Учителят може да потърси съдействие и от другите учители, които също да наблюдават поведението на децата и да реагират своевременно. Педагогическият съветник или психолога също може да подпомогне работата на учителя като наблюдава детето във взаимоотношенията му с другите деца и даде насоки за действията и мерките, които учителят да предприема при необходимост;
- при преценка може да бъде насочено към услуги в общността (виж точка 4. Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността).

3. Действия при инцидент, криза или при повторна ситуация на насилие или тормоз

При повторна ситуация на насилие или когато има случай на инцидент или криза се следват предписанията от механизма, описани в *Приложение 1*. Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия:

- при инциденти и кризи се препоръчва работа в групов формат (например работа с цялата група/класа), като кризисна интервенция е от минимум 45 минути до 1 час и 30 мин. в определени рамки – затворено пространство, в което участниците не допускат нови лица, и др. Предлага се пространство, в което да се вентилират емоциите от преживяното и да се даде възможност за преработка.

Най-подходящо е тази интервенция да бъде извършвана от психолога или педагогическия съветник, а при липсата на такъв специалист веднага да се потърси съдействие от Националната мобилна група за психологическа подкрепа, състояща се от кризисни психолози към МОН, мобилната група или специалист от услуга в общността или мобилни кризисни психолози от Държавната агенция за закрила на детето. Честа спонтанна реакция на възрастните е заставането на страната на „жертвата“ и наказване на „насилника“. Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че детето, обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето, извършител на тормоз, не се нуждае от наказание, особено което го унижава, а от разбиране и емпатия (съпреживяване), за да може то да развие това чувство към другите;

- работата с деца, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране на умения за справяне с подобно поведение. Важно е учителят/класният ръководител да поговори с детето, по възможност още същия ден (или веднага след като е разбрал за случая, ако се касае за ситуация, за която е научил случайно) и да разбере какво точно се е случило. Ако е необходимо отделни факти могат допълнително и дискретно да бъдат проучени;
- погрешно е открито и публично пред другите деца да се оказва подкрепа на потърпевшото дете, защото това допълнително ще урони достойнството на детето пред неговите връстниците. При този първи разговор е важно да се предложи на детето подкрепа, като се разговаря с него какво точно ще му помогне да се почувства сигурно;
- необходимо е да се подчертае поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- детето трябва да почувства доверие и сигурност за споделяне, което е особено важно ако насилието се повтори. Може да му се предложи да поговори с психолога в институцията;
- не е препоръчително да се прави среща между детето, върху което е упражнено насилието, и детето, което е извършило насилието, с цел да се помирят и да се разберат. Такива срещи могат да доведат до неблагоприятни последици. При създаване на необходими условия и след съответно обучение на специалистите в

детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено може да се реализира медиация с цел възстановяване на емоционалната и моралната щета и взаимовръзките между децата.

- наблюдавайте детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства, и при необходимост отново разговаряйте с него;
- необходимо е да се работи с наблюдателите не само на нивото на превенцията, но и след ситуация на тормоз;
- не се отстраняват наблюдателите, когато се прекратява или управлява ситуация на тормоз, като всички, които са били там, следва да видят какво се прави съгласно правилата на институцията;
- валидират се правилата и етиката на поведението и се подкрепят тези, които са се намесили в защита ценностите на институцията. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;
- насърчават се отговори на насилието с думи, търсене на помощ и съобщаване за случая;
- при преценка детето може да бъде насочено към услуги в общността.

4. Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността

Насочването на детето и неговите родители към консултация и психологическа работа следва да се осъществява от психолога, педагогическия съветник или ако няма такъв – от учителя на групата/класния ръководител. Насочващият трябва да е запознат с услугите в общността и да даде пълна и конкретна информация на родителите за възможните услуги и програми – къде може да се консултират, колко струват консултациите, какво представляват консултациите, какъв е метода на работа и т.н. Всяка детска градина/училище следва да имат актуална информация за наличните услуги в общността, като центрове за превенция и консултативни кабинети към местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, центрове за обществена подкрепа, комплекси за социални услуги, общински съвети по наркотичните вещества, програми, предлагани от неправителствени организации и др. Важно е насочването да се направи конкретно и с

грижа, за да могат родителите и детето да се възползват, а не да го приемат като мярка за наказание.

5. Действия при насилие на дете/ученик срещу член на екипа на институцията

Действието се прекратява незабавно от възрастен, който е в близост до мястото на извършеното насилие.

Оказва се помощ в случай, че има пострадал/пострадали.

Детето трябва да бъде отделено с оглед на възстановяване на сигурността. Отделянето на детето може да бъде временно до успокояването му, осъществява се психологическо консултиране/кризисна интервенция.

Уведомяват се родителите на детето.

С детето започват дейности за установяване на причините, изясняване на ситуацията, оценка на проблема. С него задължително разговаря психолог или педагогически съветник. Последният дава становище след оценката на проблема и поведението за целите на вземането на решение за последствията от Педагогическия съвет.

Детската градина/училището организира провеждане на педагогически съвет за вземане на решение за последващи действия. Обсъждат се възможни действия и се прави план за работа с детето.

6. Действията при насилие на възрастен срещу дете/ученик

При насилие на възрастен над дете незабавно се подава сигнал към ОЗД и/или полиция и се свиква Координационния механизъм за дете в риск.

Детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено извършват последователни действия – описани в *Приложение 3: Кога, кой и къде може да подава сигнал за дете в риск?*

С пострадалото дете разговаря психолог или педагогически съветник, който прави оценка и изготвя становище.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3:

КОГА, КОЙ И КЪДЕ МОЖЕ ДА ПОДАВА СИГНАЛ ЗА ДЕТЕ В РИСК?

1. Кога се подава сигнал за дете в риск?
2. Кой подава сигнал за дете в риск или в ситуация на насилие и тормоз?
3. Къде може да се подава сигнал за дете в риск или в ситуация на насилие и тормоз?

1. Кога се подава сигнал за дете в риск?

Съгласно Закона за закрила на детето (чл. 7, ал. 1) „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане”, Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи.

Съгласно ал. 2 „Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна“.

2. Кой подава сигнал за дете в риск от насилие и тормоз?

При идентифициране на случаи на насилие и тормоз на деца/ученици в детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено директорът на институцията следва да бъде незабавно уведомен. От страна на институцията сигналът се подава от директора.

Всеки член на институцията, който е станал свидетел на ситуация на насилие и тормоз, е длъжен незабавно да уведоми ОЗД и /или полицията.

Съгласно Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (чл. 10, ал. 5) в случаите, отнасящи се до насилие над дете, се разглеждат и анонимни сигнали.

В случай на подозрение за ситуация на тормоз, всеки служител в институцията може да проведе консултация, като се свърже с Националната телефонна линия за деца и разговаря с консултант на телефон 116 111, а в ситуации на кибернасилие и кибертормоз – да се свърже с Националния център за безопасен интернет на телефон 124 123 или чрез сайта www.safenet.bg.

3. Къде може да се подава сигнал за дете в риск от насилие и тормоз?

Към Държавната агенция за закрила на детето функционира Национална телефонна линия за деца 116 111, която работи 24 часа в денонощието. Линията е с национално покритие, достъпна от територията на цялата страна, напълно безплатна за обаждащите се, независимо дали звънят от стационарен или мобилен телефон. Националната телефонна линия за деца предоставя консултиране, информиране и помощ по всякакви въпроси и проблеми, свързани с деца. Към нея при необходимост могат да се обръщат за съдействие и професионалисти. В случаи, касаещи насилие и тормоз в интернет (кибернасилие и кибертормоз), сигнал може да се подава към Националния център за безопасен интернет. Към центъра функционира консултативна линия, отворена в работните дни между 10 и 16 часа на телефон 124 123, имейл helpline@online.bg и чат в сайта www.safenet.bg. Консултациите на линията са анонимни и на нея могат да се свързват както деца, така и професионалисти и родители.

Сигнал може да бъде подаден и към националния телефон за спешни повиквания: 112.

Според Координационния механизъм, в случай че сигналът за насилие бъде приет от някой от визираните органи за закрила – получен от дирекция „Социално подпомагане“ (отдел за закрила на детето), Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи, съгласно чл. 7 от Закона за закрила на детето той е длъжен да уведоми за това останалите незабавно до 1 час от регистриране на сигнала, включително по телефон и факс. Сигналът се изпраща в дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето. Съгласно Координационния механизъм във всеки един отдел „Закрила на детето“ при дирекция „Социално подпомагане“ началникът на отдела е на разположение, като той определя отговорен социален работник. В отдел „Закрила на детето“ определеният отговорен социален работник извършва проверката на сигнала до 24 часа от неговото постъпване.

При проучването на сигнала социалният работник може да потърси съдействие от страна на детската градина/училището – информация за детето, за взаимоотношенията му с децата, впечатленията на учителите, т.е. информация, с която да бъде направена оценка на случая. При проучването на сигнала и предприемането на действия се

Средно училище „Отец Паисий”
гр. Мадан, обл. Смолян, общ. Мадан, ул. ” Паисий Хилендарски” № 11
тел./факс 0308/2 20 33

УТВЪРДИЛ
/ Шинка Хаджис
Директор на
СУ „Отец Паисий“ град Мадан

ПЛАН

ЗА РАБОТА НА УЧИЛИЩЕН КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ В СУ „ОТЕЦ ПАИСИЙ”
ГРАД МАДАН ЗА СПРАВЯНЕ С ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА

МЕХАНИЗМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В
ИНСТИТУЦИИТЕ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО
ОБРАЗОВАНИЕ

ЗА УЧЕБНАТА 2023/2024 ГОДИНА

Създаден на основание Заповед № РД-09-5906 от 28.12.2017г. на МОН, чрез която са утвърдени механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, Алгоритъм за прилагане на механизма и приложенията към него.

Настоящия план е разгледан на заседание на ПС с Протокол № 9 / 14.09.2023г. и е утвърден със Заповед №2070 /14.09.2023г. на Директора на СУ „Отец Паисий“град Мадан.

Дейности за предотвратяване на училищния тормоз

Дейности на ниво клас/класна стая

1. Създаване на правила за поведение на класа и поставянето им на видно място в класната стая (единни училищни правила) .

Отг. кл.ръководители

Срок: м.септември

2. Провеждане на групова работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит, като се използват възможностите на учебната програма, с цел формиране на нагласи и социални умения за здравословно и ненасилствено общуване, емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти.

Отг. кл.ръководители

Срок: през учебната година

3. Провеждане на тематични родителски срещи за запознаване на родителите със същността, видовете и начините за противодействие на тормоза в училище и начините за съпричастност.

Отг. кл.ръководители

Срок: през учебната година

4. Включване на учениците в инициативи за създаване на толерантни отношения, на училищно и общинско ниво.

Отг. кл.ръководители

Срок: през учебната година

5. Съвместни действия между класен ръководител или учител и психолог и включване на външни специалисти.

Отг. кл.ръководители

Срок: през учебната година

Дейности на ниво институция

1. Водене на дневник със случаи и процедури за управление на информацията. В него се документират единствено ситуациите, съответстващи на второ и трето ниво според приетата класификация.

Отг.учители

Срок:през учебната година

2. Инициране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби- Дирекция „Социално подпомагане“ Отдел „Закрила на детето“, РУ Мадан и други.

Отг.УКС

Срок:през учебната година

- 3.Оценка на тормоза между учениците в училище и нивата на проявление.

Отг.Училищен психолог

Срок: април/май

- 4.Обобщаване на резултатите и анализ на проведената оценка за нивата на тормоз в училище и начините за противодействие.

Отг.Училищен психолог

Срок: юни

- 5.Провеждане на вътрешна квалификация на служителите по теми, свързани с насилието и тормоза и начините за реагиране в случаи на тормоз в училище

Отг.Училищен психолог

Срок:през учебната година

- 6.Предоставяне на информационни материали за превенция на тормоза в училище.Изготвяне на информационни табла и електронни материали.

Отг.Училищен психолог

Срок:през учебната година

Председател УКС:
Дарина Хаджиева
/училищен психолог/

Средно училище „Отец Паисий“

гр. Мадан, обл. Смолян, общ. Мадан, ул. „Паисий Хилендарски“ № 11
тел./факс 0308/2 20 33

Утвърждавам:

ДИРЕКТОР

ШИНКА ХАДЖИЕВА

ДНЕВНИК

ЗА СЛУЧАИ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ В СУ“ ОТЕЦ ПАИСИЙ“ ГРАД МАДАН ЗА УЧЕБНАТА 2023/2024 ГОДИНА

На основание Заповед № РД 09-5906/28.12.2017 на Министъра на образованието и науката
МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В
ИНСТИТУЦИИТЕ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО
ОБРАЗОВАНИЕ

Средно училище „Отец Паисий”
гр. Мадан, обл. Смолян, общ. Мадан, ул. ” Паисий Хилендарски” № 11
тел./факс 0308/2 20 33

Дневник за регистриране на случаи на тормоз в училище за учебната 2023/2024 година

Дата	Описание на ситуацията	Участници	Служител, регистрирал ситуацията/име и подпис/	Предприети действия /интервенция, превенция/	Отговорни участници /институции, органи, родители	Как е приключила ситуацията	Мерки